

Financieel Rechercheren over de Grens (FROG)

Eerste indrukken van een lopend onderzoeksproject.

Roland Moerland
17 September 2025
Roland.moerland@maastrichtuniversity

Aanleiding

- Strijd tegen ondermijnende criminaliteit
- Financiële en internationale dimensie onderbelicht
- Beperkt wetenschappelijk onderzoek

Financieel Rechercheren over de Grens

- Looptijd Oktober 2024 t/m Oktober 2026
- Politie en Wetenschap
- Hans Nelen, Fallon van Kleef

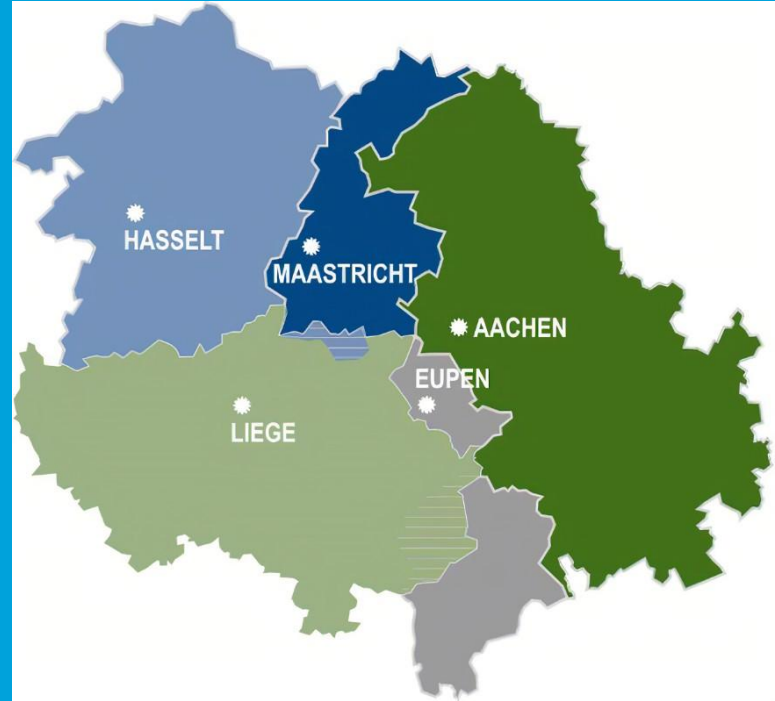

Probleemstelling

Hoe ziet de actuele grensoverschrijdende financiële recherche inzake (georganiseerde) criminaliteit eruit, welke factoren versterken, dan wel verzwakken de grensoverschrijdende samenwerking in dit opzicht en in welke richting kan deze evolueren?

Afbakening

- Politie, FIOD.
- Nederland → België, Duitsland
- Euregio Maas-Rijn (EMR)

Onderzoeksvragen

1. Hoe ziet de grensoverschrijdende politionele samenwerking ten aanzien van financiële facetten van (georganiseerde) criminaliteit eruit, gezien vanuit Nederland, België en Duitsland?
2. Welke actuele sterktes en zwaktes zijn in die grensoverschrijdende financiële samenwerking aan te wijzen?
3. Welke leerervaringen dienen te worden meegenomen in het beleid en de praktijk voor de komende jaren rondom grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van financiële recherche?

Opbouw

- Fase 1 **Exploratie**: literatuurstudie, documentanalyse en oriënterende gesprekken om een eerste beeld te creëren van wetgeving, beleid en praktijk omtrent grensoverschrijdende financiële samenwerking.
- Fase 2 **Verdieping**: Gevalsstudies om concrete vormen van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van financiële recherche verder te bestuderen.

Gevalsstudies

Onderscheid tussen grensoverschrijdende samenwerking op:

1. Het terrein van **intelligence**;
2. Op **operationeel** vlak bij de uitvoering van strafrechtelijke onderzoeken met een financiële component;
3. Op het terrein van de **tenuitvoerlegging** van strafrechtelijke uitspraken in een ontnemingszaak.

→ Bottom-up vs Top-down

Financieel rechercheren

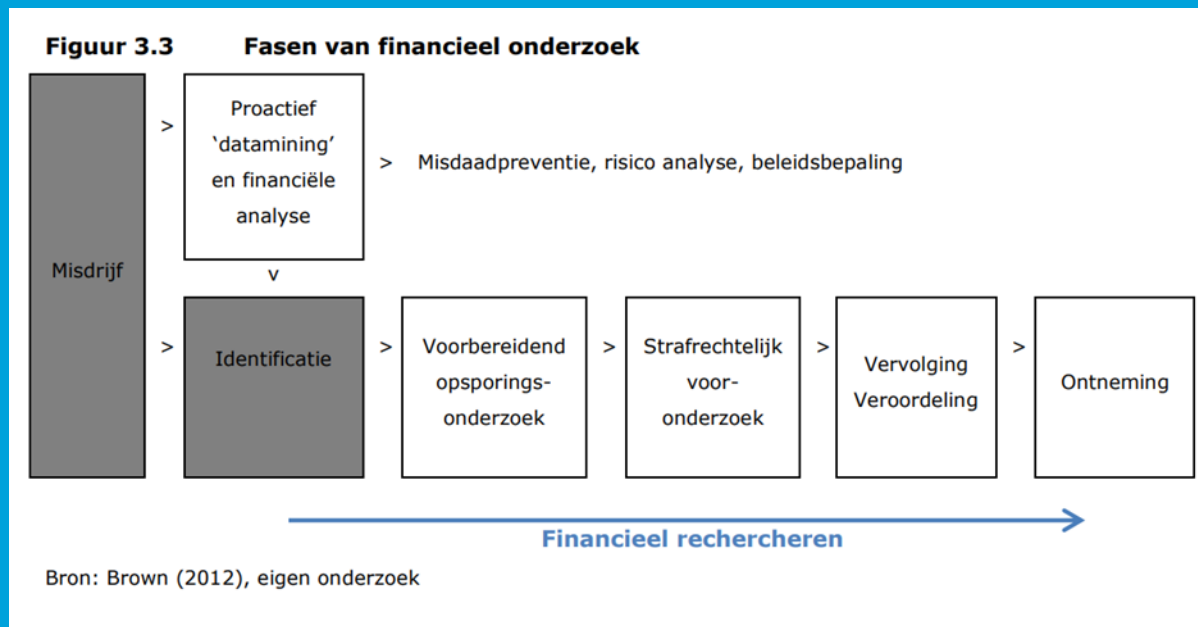
- Conceptuele helderheid vs. container begrip
- Beleidsmatig mobiliserende werking
- Sinds van Traa aandacht voor financieel rechercheren
- 2016 EU-voorzitterschap
- Vertalen naar de praktijk...

Definitie

- Definitie Financial Action Task Force (FATF)
- Onderzoek naar financiële zaken die verband houden met criminele activiteiten, met als doel om:
 - (i) criminele netwerken of de schaal van criminele activiteiten te **identificeren**;
 - (ii) criminele opbrengsten, geldstromen te identificeren en mogelijk te **confisqueren**;
 - (iii) het **ontwikkelen van bewijs** in het kader van strafrechtelijke onderzoeken en vervolging.

Horizontaal instrument

- Dient verschillende doelen in onderzoek
- Breed toepassingsgebied typen criminaliteit

De praktijk...

- Nadruk op strafrechtelijk vooronderzoek en ontneming
- Nadruk op tactische financiële recherche: concrete zaken, vergaren bewijs gronddelict, ondersteunend bewijs andere delicten, vooral parallel aan hoofddelict ter ontneming.
- Witwassen, drugs en fraude delicten...
- Reactief...

De praktijk...

- Proactief, strategische financieel onderzoek is ‘vrijwel onontgonnen gebied’ en dat is een ‘gemis’
- Mogelijkheid om een beter beeld en informatie positie te krijgen omtrent onderliggende problematiek, hetgeen tactische keuzes en beleid kan informeren.
- Financieel rechercheren wordt gestimuleerd, meer praktijk geworden, maar versmalde operationalisering...

De financieel researcher

- Horizontaal instrument → Skills en knowhow
- ‘Veredelde boekhoudkundige’ vs. ‘methodische 1000-poot’
- Follow the money vs. follow the assets
- Brede kennis researchekundige methoden en hoe die elkaar aanvullen...
- Goed opgeleide en getrainde professionals

Opleiding en training

- Wildgroei aan cursussen van private partijen
- Opleiding politie academie
- Zit het ook in het DNA van de opleiding?
- Financial Crime Scripting: uniform aanvliegen analyse, maakt samenwerking en uitwisseling makkelijker, etc.
- Doorstromers vs. zij-instromers
- Uitdaging om experts vast te houden...
 - Politiecultuur
 - Perspectief
 - Motivatie
- Vervangen = uitdaging...

Motivatie

- Als aantrekkelijke inhoudelijke aspecten worden genoemd: het **ontdekken** van mogelijke strafbare feiten, het **leggen van verbanden** tussen verschillende financiële stromen en het vinden van **bewijs**. (ECORYS 2015, p. 31)

Tabel 3.1 Reden om een financieel onderzoek te starten: Lopen van 1 tot 5
(1 is de meest voorkomende reden en 5 de minst voorkomende reden)

	Beleids- adviseurs	Recher- cheurs
	17 MS	21 MS
Starten van een bevrozings- en ontnemingsprocedure	1	2
Ontwikkelen van bewijslijst: financiële misdrijven en witwassen	2	1
Ontwikkelen van bewijslast: drugs (en georganiseerde misdaad)	3	4
Ontwikkelen van bewijslijst: andere misdrijven	4	3
Ontwikkelen van informatie en inlichtingen met als doel om criminele activiteiten of netwerken te identificeren	5	5

Wanneer en waarom de grens over...

- ‘...als dat nodig is...’: assistentie vereist in het kader van bevrozing, ontneming, en vergaren van bewijs.
- De grens is een uitdaging...
- Wachttijden en omvang/kwaliteit van de informatie
- Financieel onderzoeken vereist een snelle + goede informatievoorziening voor tactische beeld vorming en actie

Werkwijze

- Grensoverschrijdende politionele activiteiten gebeuren binnen een formeel wettelijk of verdragsrechtelijk kader
- Aan een succesvolle formele procedure gaat een informele samenwerking vooraf
- Mitigeren van uitdagingen: waar, wie, wat... oppakken...
- Zaken informeel voorbereiden verbetert formele afhandeling
- Rol liaison

Vereisten goede informele samenwerking

- **Basis = Vertrouwen:** helpt risico's overbruggen...
- Factoren:
 - Transparantie: afstemmen en afspraken
 - Belang: wederzijds vs. eigen belang
 - Waardering: formeel of informeel
 - Betrokken: 'serieus', overdracht, controle
 - 'Hartelijk': gastvrij en aangenaam

Informele contacten

- Bij het initiëren en het succesvol laten verlopen van die grensoverschrijdende samenwerking is informeel contact cruciaal.
- Contacten leggen, opbouwen, uitbreiden en onderhouden gebeurt vaak tijdens en naast regulier werk
- Zaken, Projecten en Thema dagen...
- ‘Verkenners’ en ‘verbinders’ met culturele en sociale vaardigheden
- Persoonsafhankelijk → ‘Wisseling van de wacht’

Uitdaging: 'grensangst'

De grens als risico... terughoudendheid door verschillen:

- **Organisaties** (generalisten vs. specialisten, versnippering/bureaucratie, mate van digitalisering, capaciteitsverschillen, voorhanden zijn IRC's)
- **Wetgevend kader** (legaliteit vs. opportuniteit, noodzaak grond delict, samenwerking fiscus),
- **Politieculturen** (taal, hiërarchie en formeel, waar ligt verantwoordelijkheid, beleidskeuzes/strategie)

→ Tijdrovend (extra procedures, extra zorgvuldigheid), minder controle (persoonsafhankelijk, afbreuk gevaar...)

Gemiste kansen...

- Beperkte borging kennis en uitwisselen: monitoren, evalueren, terugkoppeling, follow up, of heads up...
- Onderzoeken worden nationaal ingekaderd er is geen grensoverschrijdende probleemaanpak...

Aandachtspunten

- **Financieel rechercheren** (bewustwording en urgentie, vertalen naar praktijk)
- **Inbedding** (opleiding, training)
- **Bestendigen capaciteit** (arbeidsvoorwaarden, type onderzoek)
- **Borgen en uitventen kennis en knowhow** (monitoren, evalueren en delen)
- **Versterken positie informele ‘verbinders’** (contacten/netwerken opbouwen en onderhouden)
- **Samen brengen** (themadagen, concrete grensoverschrijdende problematiek)
- **Profiteren van elkaars info positie en pro-actiever te werk**
(grensoverschrijdende operationele criminaliteits- en veiligheidsanalyses, informatieknooppunt/informatie structuur)
- **Betrokkenheid instanties en partners** (publiek, privaat)

Discussie

- Aandachtspunten kunnen de positieve ontwikkeling die is ingezet verder helpen te ontwikkelen en **optimaliseren**...
- Intensiveringsprogramma... slechts tijdelijke impuls...
- Het inbedden van financieel rechercheren in de bredere opsporing blijft een uitdaging...
- **Fundamentele** stappen noodzakelijk??? (verplichting tot financieel rechercheren, uitbreiden bijzondere opsporingsdienst, aparte financiële politie...)

Financieel Rechercheren over de Grens (FROG)

Eerste indrukken van een lopend onderzoeksproject.

Roland Moerland
17 September 2025
Roland.moerland@maastrichtuniversity

